rojnameyo kulturî yo 15 roje

NEWEPEL

16-31 gulane 2011 Hûmare: 5 newepel@hotmail.com Vaya / Fîyat: 1 TL

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Ma kurdî, hem hetê ziwanî ra hem hetê dînî ra miletêko homojen, yewparçe nîyê. Esas ma miletêko tebîî û heterojen, yanî zaf-çeşîd ê. 2

MUSABEQAYA HÎKAYAN A ŞÊRZAN KURTÎ (2011)

Şaxê Eğitim-Senê Batmanî (Sendîkaya Kedkaranê Perwerde û Zanistî) seba vîrardişê Şerzan Kurtî ke sinifê diyin ê Beşê Karsazî yê Fakulteya Zanistîyanê Aborî û Îdarekerdişî yê Universîteya Mugla de wendêne, roja 12ê gulana 2010î pêrodayîşêkê mîyanê wendekaran de bi çeke kişîyabi, musabeqayêka hîkayan organîze kena.

Na musabeqa seba ke bale bianco îhlalkerdişê heqanê merdiman yê Tirkîya ser û eseranê weçineteyan edebîyatî rê qezenc bikero, nameyê **ŞERZAN KURTÎ** (1989-2010) ser o reya verêne virazîyena. 4

Konferansa 43. ya Komîteya Aştî ya Nuştoxanê PENa Mîyanneteweyî Virazîya

PENa Kurdan emser zî bi hawayêko aktîf beşdarê konferansa Komîteya Aştî ya Nuştoxanê PENa Mîyanneteweyî bîye. 3

Çewlîg de Şaxê Kurdî-Derî Abi

Çewlîg de şaxê Komela Cigêrayîş û Averberdişê Ziwanê Kurdkî (Kurdî-Der) abi. Berdevkê Kurdî-Derî Mehemed Şahîn, temsîlkarê buroyê Vateyî yê Dîyarbekirî Mehmûd Nêşite, sereka şaxê Kurdî-Derî ya Dîyarbekirî Sîwan Serap, berdevkê Enstîtuya Kurdî ya Dîyarbekirî zî tede qasê 400 kesî beşdarê merasimê akerdişê şaxê Kurdî-Derî yê Çewlîgî bîy. 3

Unîwersîteya Çewlîgî de “Sempozyumê Zazakî”

Unîversîteya Çewlîgî rojanê 13-14 gulane de bi sernameyê “Zaza Dili Sempozyumî” yew sempozyum organîze kerd.

No sempozyum hîna zaf “sîyasî” bi. Amadekerdişê nê sempozyumî de gelek bêusulî zî virazîyabîy. No semed ra redaktorê ma Roşan Lezgîn û nuştox Seyîdxan Kurijî pîya yew beyanat vila kerd û va ma beşdar nêbenê. Nê nuştoxanê ma beyanatê xo de îdareyê Unîversîteya Çewlîgî rexne kerd. 3

Malmîsanij: “Şima Hezar Hebe Vejîn!”

Malmîsanij: “Qicîya (domanîya) mi de, ma ke kincêk newe (cilêka newa) xo ra daynê, pîlanê ma vatêne “Ti hezar hebe bidirnî!” Ez zî vetoxanê Newepelî ra vana: Şima hezar hebe vejîn!” 6

Kek Şefîq

Enwer YILMAZ

Dinya biveşayêne Şefîqî eleqedar nêkerdêne, xemê ey nêbi. Verê Ulî Camî de yew dezgeyê estbi, ser o çîyê sêmênî rotêne. 7

Efsaneya Şarik û Şivanî

Wehdet SÎWANIJ

Goreyê efsane ra, Şariki (Şarê) û birayê xo Şivan deşta Dîyarbekirî de keyeyê yew axayî de şoneyî (şiwanîye) kenî. 6

Fehmîyê Bîlalî û Şîyayîşê Binxetî

Xurşîd MÎRZENGÎ

Ena meselaya ke ez tîya qal kena û çend hîkayê bînî, Melayê Xalî mi rê vatî. Melayê Xalî zî nêweşxane de fekê Fehmîyê Bîlalî ra eşnawitê. 5

Desteştiş

Bedrîye TOPAÇ

Goreyê efsane ra, Şariki (Şarê) û birayê xo Şivan deşta Dîyarbekirî de keyeyê yew axayî de şoneyî (şiwanîye) kenî. 6

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Ma kurdî, hem hetê ziwanî ra hem hetê dînî ra miletêko homojen, yewparçe nîyê. Esas ma miletêko tebîî û heterojen, yanî zaf-çeşîd ê.

Mesela, hetê dînî ra tayê grûbê cematkî yê kurdan estê ke **êzidî** yê, tayê **yaresan** (elewî) ê, tayê **zerdeştî** yê. Û xora grûba tewr girde **muslumanê şafiî** yê.

Hetê ziwanî ra, ê ke **kurmanckî** qisey kenê, ê ke **kirdkî** (kirmanckî, zazakî, dimilkî) qisey kenê. Ê ke **sorankî**, **gorankî** û **lurkî** qisey kenê. Axir hetê ziwanî ra epey lehçe, şîwe û fekê ma estê.

Seba ke yew merkezê ma çin bîyo, yanî, seba ke yew dewleta ma çin bîya, nê lehçe, şîwe û fekan hetanî ewro xo muhafeze kerdo û ameyê.

Mîyanê lehçeyanê ma ra tena **sorankî** mintiqaya **Silêmanîye** de da-hewtay serrî verê cû ra pê perwerde virazîyayo. La lehçeyê bînî hema zî perwerde ra, çapemenîye ra, resmîyet ra bêpar ê.

Ziwano ke nêbo ziwanê wendiş û nuştişî, nêbo ziwanê perwerdeyî, nêbo ziwanê çapemenîye, nêbo ziwanê resmî, halê ey senî beno? Tena sey ziwanê dewijan maneno. Tena qiseykerdiş de maneno.

A ke ameya ma kurdan sereyî ser de, eke biameyêne kamcîn miletî ser de, bin ra; bi ziwan, kultur û estena xo, mîyan ra wedarîyayêne, bîyêne vîndî û şîyêne. La şukir Homayî rê ke tim mîyanê miletê ma ra merdimê bixîretî vejîyayê. Ziwan, huner, edebîyat û kulturê ma lingan ser o verdayo.

Binê hende zilmî de, bêdewletîye de, nê parçeyê welatê ma de hewna zî di lehçeyê kurdkî, yanî **kirdaskî** û **kirdkî** pîya bi lebatêka bimbareke êdî bîy ziwanê wendiş û nuştişî, bîy ziwanê çapemenîye, bîy ziwanê edebîyat û hunerî.

Heqîqeten zî nê her di lehçeyê ma, bitaybetî kirdkîya ma merg ra xelisîya. Nika ma rê di gamê muhîmî lazim ê; ganî ma her di lehçeyanê xo bikerîn **ziwanê resmî** û **ziwanê perwerdeyî**. Eke ma ziwanê xo bikerîn ziwano resmî, miletbîyena ma û ziwanê ma xelisîyenê.

Na dewlete ma kurdan ser o hertim **polîtîkayê nimitkî** û **eşkera**yî pîya şuxulnayê. Dayîka na polîtîka **xurtkerdişê tirkîtîye**, **zeîfkerdişê kurdîtîye** yo.

Dewleta ke caran fek polîtîkaya xo ya neheqe ra veranêdana, ewnêna ke êdî mumkin nîyo kurdan asîmîle bikero, na rey werişta nê her di lehçeyanê ma kena behane û miletê ma pêverdana! Bîy da-vîst serrî xebitêna ke yewna fikrê fitneyîye dekero mîyanê ma kurdan. Ma çiqas kirdkî ser o xebata xo aver benê, dewlete zî hende vera ma de polîtîkaya xo ya neheqe aver bena!

Nê hewteyê vîyarteyî de, na dewlete çarçewaya polîtîkaya xo de Unîversîteya Çewlîgî de yew sempozyum viraşt. Çend merdimê nezanî girewtê xo dest. Ê zî bi vatiş û îdîayanê bêbingehan wazenê fikrê ciwananê ma biçelqinê, mîyanê miletê ma de tovê fitneyîye biramê. Labelê ma miletê xo ra bawer ê. Miletê ma do caran firsend nêdo nîyetxiraban.

Wayîrê nê ziwanî ma yê. Înanê ke no ziwan merg ra, vîndîbîyena ra xelisna û ard resna na merhele, ma yê. Senî ke ma kirdkî kerde ziwanê huner û edebîyatî, senî ke ma kirdkî kerde ziwanê çapemenîye, ma do bi destê xo kirdkî bikerîn ziwanê perwerdeyî û resmî zî. Mucadeleyê ma heq o, meşrû yo. Polîtîkayê neheqî, fikrê neheqî û merdimî neheqî do caran ser nêkewê.

DERSA ZIWANÎ - 5 (Zemîrî)

Amadekar: Roşan Lezgîn

Çekuyê ke muwaqeten cayê nameyî û çîyan gênê yan zî herinda nameyî û çîyan de yenê gurenayîş ra "**zemîr**" yeno vatiş. Îzafeyê ke nameyî û nameyê çîyan gênê, "**zemîr**"î zî gênê. Ge-ge sifetî zî manaya "**zemîr**"î de yenê gurenayîş. Û ganî ma xo vîr ra nêkerîn, kirdkî de zemîrî çekuyan ra cîya nusîyenê.

a) Zemîrê Kesî (Şexsî)

Gama ke merdim kesêk (şexsêk) yan zî kesan (şexsan) îşaret keno yan zî nîşan dano, herinda nameyê înan de xebitneno.

Grûba 1. (halê sadeyî de)**: ez**, **ti**, **o**, **a**, **ê**, **ma**, **şima**

Grûba 2. (halê oblîkî de)**: mi**, **to**, **ey**, **aye**, **înan**, **ma**, **şima**

Zemîrê grûba yewine halê sadeyî de şuxulnîyenê. Zemîrê grûba diyine halê anteyî (oblîkî) de şuxulnîyenê.

Ma zemîranê her di grûban bi dore mîyanê yew cumle de bişuxulnîn.

"**Ez** vana **mi** nuştbi."

"**Ti** ameyî la **to** nêwend."

"Senî ke **o** ame, mi qeleme da **ey**."

"**A** hetanî ke ameye, ma karê **aye** qedêna."

"**Ê** bêrê yan nêrê, ma cayê **înan** abirnenê."

"**Ma** fek ziwanê xo ra veranêdanê."

"**Şima** zî bêrîn ma het."

b) Zemîrê Îşaretî (Nîşanî)

Gama ke merdim çîyêk yan zî çîyan îşaret keno yan zî nîşan dano, herinda nameyê ê çî/çîyan de xebitneno.

Semedê nêzdî û halê sadeyî de: **no**, **na**, **nê**

Semedê nêzdî halê oblîkî de: **ney**, **naye**, **nînan**

Ma zemîranê semedê nizdî yê her di halan bi dore mîyanê yew cumle de bişuxulnîn.

"**No** lajek **ney** ra çi wazeno?"

"**Na** cinî yena **naye** herînena."

"**Nê** merdimî **nînan** ra jêhatêr ê."

"**Nê** lajekî ra vaje."

Semedê nêzdî halê sadeyî de: **o**, **a**, **ê**

Semedê nêzdî halê oblîkî de: **ey**, **aye**, **înan**

Ma zemîranê semedê dûrî yê her di halan bi dore mîyanê yew cumle de bişuxulnîn.

"**O** ke ti vanî, ez **ey** ra nêvana."

"**A** dewa ke ti behs kenî, **aye** ra wetêr zî estê."

"**Ê** qeleman bide **înan** û ti bi qelema xo binuse."

c) Zemîrê "Xo", "Ci" û "Yê"

Zemîrê "**xo**" zemîranê şexsan reyra yeno şuxulnayene. Xususîyetêko muhîm yê zemîrê "**xo**" zî no yo ke tim halê sadeyî de şuxulnîyeno û zafhûmar nêbeno.

Ma zemîrê xo çend nimûneyan de bişuxulnîn:

"A **xo** ra hes kena."

"Înan bi zor **xo** resna tîya."

"Aye **xo** ver ro da, ey **xo** ver o da."

"No makîne **xo** bi **xo** gureyeno."

"Înan babî û dadîya **xo** ra hes kerdêne."

Eke zemîrê "**xo**" û çekuyêka bîne bêrê têhet û çekuyêka pêrabestîye virazê, a game pîya nusîyenê. Nimûne:

"**xo**ra, **xo**serîye, **xo**verrodayîş"

Zemîrê "**ci**" sey preverbî bêro şuxulnayene zî eynî sey zemîrê "**xo**"yî, şêno hem seba makî hem seba nêrî sey zemîrêkê yewhûmarî bêro şuxulnayene. Nimûne: "**Ci** ra vaje." "Ez **ci** rê se bikerî?"

Kirdkî de yewna zemîr zî "**yê**" yo. Ma şênê nê zemîrî ra vajin, "zemîrê wayîrîye". No zemîr şêno seba nêrî, makî û zafhûmarîyê bêro şuxulnayene. Nimûneyî: "**Yê** min **a**." "**Yê** min **o**." "**Yê** min **ê**."

ç) Tayê Zemîrê Bînî

Tayê zemîrê îşaretî (nîşanî) zî nê yê: **o bîn**, **a bîne**, **ê bînî**, **tîya**, **uca**, **natîn**, **wetîn**, **wina**, **winasî**

Kirdkî de zemîrê persî, zemîrê nedîyarîye û zemîrê wayîrîye zî estê.

Zemîrê persî nê yê: **çi**/**çiçî**, **ça**/**kotî**, **kam, -e**, **kamcîn**, **-e**

Zemîrê nedîyarîye: **yew**, **-e**, **çî**, **tayê**, **tayêne**, **zafine**, **tu kes**/**çi kes**, **her kes**, **pêrune**, **hemîne**, **filan**, **bêvan**

Ferhengek

apey (n): geri
aver (n): ileri
babete (m): konu
başur (n): güney
beşdar, -e: katılımcı
beşdarîye (m) **:** katılım
bingeh (n)**:** temel
birû (n)**:** kaş
cemat (n)**:** toplum
cematkî (m)**:** toplumsal
çapemenîye (m)**:** basın
çarçewa (m)**:** çerçeve
dês (n)**:** duvar
duşt (n)**:** yan
estene (m)**:** varlık
eşte (n)**:** atık; atılan şey
gird, -e: büyük
gurenayene (m)**:** çalıştırmak
karardox, -e: kullanıcı
leşker, -e: asker
leşkerî (m)**:** askerîye
mijag (n)**:** kirpik
mil (n)**:** boyun
mîyanneteweyî: uluslararası
munaqeşe (n)**:** tartışma
musabeqa (m)**:** yarışma
netewe (m)**:** ulus
nuştox, -e: yazar
peroj (m)**:** teştare; mîyanroj
perwerde (n)**:** eğitim
rojawan (n)**:** batı
rojeve (m)**:** gündem
rojhelat (n)**:** doğu
sanike (m)**:** masal
şaristan (m)**:** şehir, kent
vakur (n)**:** kuzey
vîndîbîyene (m)**:** kaybolmak
vurîyayene (m)**:** değişim
wayîr, -e: sahip
wezaret (n)**:** bakanlık
wezîr, -e: bakan
xoverrodayîş (n)**:** direnme

www.arsivakurd.org

Konferansa 43. ya Komîteya Aştî ya Nuştoxanê PENa Mîyanneteweyî Virazîya

PENa Kurdan emser zî bi hawayêko aktîf beşdarê konferansa Komîteya Aştî ya Nuştoxanê PENa Mîyanneteweyî (Enternational PEN- Writers for Peace Committee) bîye û tayê averşîyayîşê muhîmî qeyd kerdî.

Kombîyayîşê 43. yê nuştoxanê cîhanî ke rojanê 04-08 gulane de hetê Komîteya Aştî ya Nuştoxanê PENa Mîyanneteweyî ra şaristanê Biledî yê Slovenya de organîze bi, nameyê merkezê PENa Kurdan ser o sekretera PENa Kurdan xanim Bêrîvan Doskî beşdar bî.

Rojevê serekeyî yê kombîyayîşê Biledî de babetê edebî û aştî estbî.

Bêrîvan Doskî teblîxê xo de "**Hîkaya Şêxê Senanî**" ya **Feqîyê Teyran**î edebîyatê kilasîkî ra sey nimûneyêka cîyafikirîyayîşî û şîira "**Milwanke**" ya **Şêrko Bêkes**î zî edebîyatê modernî ra sey nimûneyêka xoverrodayîşî, vera edetanê cematkî de sey rayîrêkê cîyayî da nîşandayîş.

Seba kurdan qezenco tewr muhîm no bi ke reya verêne beta Kurdîstanî û kurdî sey 'netewe' dekewtîy mîyanê ziwan, edebîyat û munaqeşeyanê PENa Mîyanneteweyî. Mesela, ame waştiş ke seba ke Kurdîstan hîna zaf bêro şinasnayene, mîyanê hewteyêk de meqaleyak derheqê Kurdîstanî de bêro nuştiş û heme PENanê miletanê cîhanî rê bêro şirawitiş, weşananê heme welatan de bêro weşanayîş û protokolan de ca bigîro.

Sekretera pêroyî ya PENa Kurdan Bêrîvan Doskî û serekkomarê Slovenya Dr. Danilo Turk

Qismê peyênî yê kombîyayîşî de dawetkerdişê serekkomarê Slovenya Dr. Danîlo Turkî ser o koşka Brdo de seba heme heyetanê beşdaran zîyafetê werdê perojî ame dayene. Serekkomarî bi nameyê xêramyîşê mêmanan qiseykerdişê xo de muhîmîya zafrengîya kulturî û hewceyîya hurmetnîşandayîşê fikr û kulturanê cîyayan ser o fikrê û hîsê xo îfade kerdîy.

Şahîya werdî de ke serekkomarê Slovenya, PENa kurdan zî tede seba heme PENanê beşdaran ê kombîyayîşî organîze kerdbî, atmosferêko dostane de vîyarte û cenabê serekkomarî reyde mulaqatî virazîyay û serekkomarî zî zerrweşîya xo îfade kerde.

Çewlîg de Şaxê Kurdî-Derî Abi

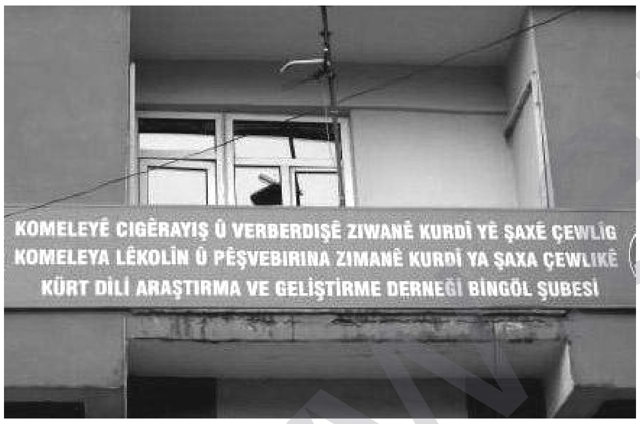

Roja 13.05.2011 de Çewlîg de şaxê Komela Cigêrayîş û Averberdişê Ziwanê Kurdkî (Kurdî-Der) abi. Namzedo xoser yê Çewlîgî Dr. Îdrîs Baluken, berdevkê Kurdî-Derî Mehemed Şahîn, temsîlkarê buroyê Vateyî yê Dîyarbekirî Mehmûd Nêşite, sereka şaxê Kurdî-Derî yê Dîyarbekirî Sîwan Serap, berdevkê Enstîtuya Kurdî ya Dîyarbekirî zî tede qasê 400 kesî beşdarê merasimê akerdişê şaxê Kurdî-Derî yê Çewlîgî bîy.

Berdevkê Kurdî-Derî Mehemed Şahînî va, "Ma kurd ê. Ma kurmanc û zazayî cêra nêbenê. Ma yew milet ê. Ma şîretê Şêx Seîdî war de nêverdenê. Ma tornê ey ê, ma dewaya ey ramenê."

La nameyê komele lewheyî ser o şaş nusîyayo. Kirdkîya nameyê komele ganî sey "Şaxê Komela Cigêrayîş û Averberdişê Ziwanê Kurdkî yê Çewlîgî" binusîyayêne. Û kurmanckîya nameyê komele zî ganî sey "Şaxa Komeleya Lêkolîn û Pêşvebirina Zimanê Kurdî ya Çewlîgê" binusîyayêne.

Unîwersîteya Çewlîgî de "Sempozyumê Zazakî"

[Xebere-Şîrove] Unîversîteya Çewlîgî rojanê 13-14 gulane de bi sernameyê "Zaza Dili Sempozyumî" yew sempozyum organîze kerd.

No sempozyum hîna zaf "sîyasî" bi. Amadekerdişê nê sempozyumî de gelek bêusulî zî virazîyabîy. Mesela, kamca yew "zazacî" esto, bi lebatêka taybete venga înan dîyabi. Çar roniştişan de ca dîyabi yew zazacî. No semed ra redaktorê ma Roşan Lezgîn û nuştox Seyîdxan Kurijî pîya yew beyanat vila kerd û va ma beşdar nêbenê. Nê nuştoxanê ma beyanatê xo de îdareyê Unîversîteya Çewlîgî rexne kerd ke rektor hetêk ra vano, 'sempozyum de do munaqeşe bibo ke zazakî lehçe ya yan ziwan o' la verî ra qerar dayo û vano "Zaza Dili Sempozyumu".

Zaf merdimê ke beşdar bîy, zor da xo ke vajî "zazakî kurdkî nîya". La reyna bi rehetî nêeşkay vajî ke zazay kurd nîyê. Mesela, Ludwig Paulî va: "Seba etnîsîte (netewe) ziwan tena yew krîter nîyo."

Ar. Gör. Ercan Çağlayanî hem teblîxê xo îlmî amade kerdbi û hem zî fikrê şaşî ke sempozyum de tayê merdiman vila kerdîy, ey rast kerdîy. Çağlayanî va, "Heme belgeyan de zazayî sey 'ekradê zaza' name benê û heme belgeyan de yeno vatiş ke zazayî kurd ê û zazakî zî kurdkî ya." Mesela, bi belge nîşan da ke Ehmedê Xasî vato "Lîsan-î Ekrad-î Zaza".

Ar. Gör. Murat Alanoğlu zî va, "Tu eleqeyê çekuya 'dimbilî' bi 'Deylem' çin a. Eslê na çekuye "Dunbulî/Dumbulî" ya. Sey çekuya 'Perşenbe' ke senî tadîyaya bîya 'Paşeme', çekuya 'dunbulî' zî eynen wina bedilîyaya bîya 'dimilî'. Murat Alanoğluyî va, "Heme belgeyanê ereban û farsan de 'dimilî' sey yew eşîra kurdan name benê."

Roja verêne qiseykerdoxan ra nuştoxê ma Ehmedê Dirihî seraser bi kirdkî qisey kerd. Ehmedê Dirihî va, "Madem sempozyumê kirdkî yo, ez kirdkî qalî kena. Nameyê lehçeya ma zî zazakî nîya, kirdkî ya." Birgitte Werner zî bi fekê Sêwregi bi kirdkî qisey kerd. Roja diyine zî sempozyum hetanî teştareyî dewam kerd.

www.arsivakurdi.org

MUSABEQAYA HÎKAYAN A ŞÊRZAN KURTî

Şaxê Eğitim-Senê Batmanî (Sendîkaya Kedkaranê Perwerde û Zanistî) seba vîrardişê Şerzan Kurtî ke sinifê diyin ê Beşê Karsazî yê Fakulteya Zanistîyanê Aborî û Îdarekerdişî yê Universîteya Mugla de wendêne, roja 12ê gulana 2010î pêrodayîşêkê mîyanê wendekaran de bi çeke kişîyabi, musabeqayêka hîkayan organîze kena. Na musabeqa seba ke bale bianco îhlalkerdişê heqanê merdiman yê Tirkîya ser û eseranê weçineteyan edebîyatî rê qezenc bikero, nameyê **ŞERZAN KURT**î (1989-2010) ser o reya verêne virazîyena.

ŞERTÊ BEŞDARBÎYAYÎŞÎ

1. Kesê ke beşdar benê, şênê bi di eseran beşdar bibê. Eserê înan ganî tu cayêk (kitab, kovare, înternet ûsb.) de nêweşanîyabê û beşdarê yewna musabeqa nêbibê.

2. Ziwanê musabeqa kurdkî (kurmanckî û kirmanckî) û tirkî yo. Seba her ziwanêk do xelatêk bêro dayene, xelatî pare nêbenê.

3. Eserî ganî bi 12 puntoyan bê û mîyanê rêzan de 1,5 vengane estbo; ganî her eserêk 15 rîpelan ra zîyadeyêr nêbo.

4. Beşdarî ganî bîyografîya xo, adresa xo, fotografêkê xo û eser yan eseranê xo CDyêk de qeyd bikerê û bi 7 kopîyanê cîyayan yê eseranê xo biresnê ma. Wexto peyên yê beşdarîye **8 temmuze 2011** o.

5. Badê ke netîceyê **XELATA HÎKAYAN A ŞERZAN KURT**î **A I**. eşkere bî, eserê ke jurî weçînayê do kitêbêk de bêrê weşanayene. Kesê ke beşdarê musabeqe benê, na nuqta qebul kenê.

6. Netîceyê musabeqe do bi rayîrê çapemenîye bêro eşkera kerdene û 8 kanûne 2011 ke roja ameyîşê dinya yê ŞERZAN KURTî yo de bi şahîyêk xelatî bêrê dayene.

7. Xelate, peykerek o ke bitaybetî ameyo viraştene. Xelate sey pere nêdîyena.

JÛRÎ: Roşan Lezgîn, Mehmud Nêşite, **Yaqob Tilermenî**, Ronî War, **Dilawer Zeraq**, Ömer KURT *(Babîyê Şerzan KURTî yo. Do ray nêdo.)*

Muracat: Bahçelievler Mah. 1602 Sokak Bulvar İş Merkezi Kat:1 No:2 Merkez/BATMAN
www.batmanegitimsen.com
Tel: 0 488- 214 63 52 Fax: 488-214 82 11
serzankurt2011@gmail.com
Têkilî: Brahîm Ronîzêr
0536 313 11 04

Pisînga Terorîste

Cemal AZIJ

Yow ruej Xid row ra wurzen, dadê xu ra von, ez şin heya qeza. Dadê Xid vona:

- Ti hê şin, ina pisînge ma zî ber, teber qeza di verd.

Xid pisînge depişen, deken zerê yo towrî. Nişen dolmîş kuwên cehdi. Zerê dolmîş id dewijî Xid ra persên von:

- Zerê towrê to de çi esto?

Xid von:

-Pisîng a.

Dewijî von:

-Ti hê pisînge benê ça?

Xidi z' bi yarî vano:

- Ez ben ci r' yo cuzdan vejên. Şima zan orfi îdare ameyo, cuzdan kerdo mecburî!

Yen nizdê qeza, cendermey erebê yin vindarnên von:

- Bêrê war! Ma şima gêrenî…

Xid û embazê xu pîya yên war. Di hebî cendermey şin zerê dolmîşe. Lingê yin ginên towri r', pixî ginen pisînge r', xu leyr kena. Zarê cendermû teqen, xu erzen teber dolmîşe, fekser xu arzen erd.

Qumandan baren cendermû ser, von:

- Se bî şima, în çi hal şima w?

Cendermey von:

- Zerê dolmîş id yo towri est, cayê xu d' nêvinden, ben berz, howna ginen ardi r'.

Başçawîşê cenderman baren von:

- Towri ê kamî yo?

Xid von:

- Towrê min o.

Başçawîş von:

- Zerê towrî d' çi esto?

Xid van:

- Pisînge esta.

Senî gi Xid van pisînge esta, başçawîş cenderman ra von:

- Xu berzên sîper, lez!

Cendermey xu erzen sîper, başçawîş xu erd ro kaş ken, şin verê yuzbaşî. Yuzbaşî tersî ver xu eşto peyê kerra, sîper guret. Yuzbaşî persen von:

- Wezîyet çine w, mi ra vac.

Başçawîş vano:

- Qomtanê mi, ti bê ki bomba dekerda zereyê pisînge, gêren qonaxê hukmatî bomba bikêr.

Yuzbaşî von:

- Baş bi ke ma pêhesay. Inkê z' gere ma xeberi bid pîlan xu.

Pê telsiz xeberi dan qomutanê alaye û qeymeqamî, von hal û mesela ana wa.

Qomutanê alaye û qeymeqam yen anên cendermey hê sîper id.

Qomutanê alaye yuzbaşî ra von:

- Wahîre towrî wa bîyer tîya.

Xid şin verê yin. Qomutan Xid ra van:

- Kûmî bomba dekerda zerê pisînge, ma ra vaj!

Xid von:

- Zereyê pisînge de bomba çin ya.

Qomutan yo paskil don Xidî r', von:

- Kutik lac kutikî, ti kûmî xapnên, zerê a pisînge honî yo pir bomba, pisîngê şima kurdon zî terorîst ê.

Xid von:

- La wilay pisîngê mi terorîst nîya. Tena dizd a, toraq şor nimnena wena. O semêd ra mi arda ez îta vêrdî.

Se kên-nêken Xid çîyê qewul nêken. Qomutanê alaye Xid ra vano:

- Şû ma r' o towri bîya!

Xid şino gi towri bîyaro, qomutanî şinê yo cawo berz. Xid şin zerey dolmîşe, towri gên xu dest, yen war. Tersan ra destê Xid rejfên, towri dest ra kon war, lêr ben. Pisînge tersena, xu bi zor towri ra vejena û remena. Qomutan baren cendermon ra von:

- Terorîst remen, panîn bikşîn!

Pîyer pîya tifingûn nûn pisîng a, pisînge kişen.

Cîhan Beno Xurdexaneyê Eşteyanê Teknolojîkî

Semedo ke teknolojî bisuret aver şino, cîhan beno xurdexaneyê cîhazanê elektronîkî. Her ke yew modelo newe yê cîhazanê elektronîkî vejêno, karardoxî (tüketici) yê verênan kenê xurde û erzenê.

Cîhan de her serre 50 mîlyonî ton eşteyê elektronîkî virazîyenê. Dewleta ke tewr zêde eşteyê elektronîkî tede virazîyenê, DYA ya. Yew serre de DYA de 3.3 mîlyonî ton eşteyê elektronîkî virazîyenê. Tirkîya de yew serre de 300 hezarî ton eşteyê elektrîkî virazîyenê. Nê eşteyî ra 56 hezarî ton monîtorî, 42 hezarî ton telefonê destan, qasê 140 hezarî ton zî dolabî û malzemeyê bînî yê keyeyî yê. 300 hezarî ton eşteyê teknolojîkî ra tena qasê 8 hezarî ton eşte newe ra yeno gurenayîş. Wina texmîn beno ke Tirkîya de serra 2011î de no eşte hîrê qatî bizêdîyo.

Eke eşteyê elektronîkî bi zanayîş û goreyê ûsulî ra nêrê îmha kerdene yan zî newe ra nêrê gurenayene, zerarêko zaf gird danê ekolojîyê cîhanî û sihetê tebîetî tehdît kenê.

Tayê welatanê averşîyayan de eşteyê elektronîkî hetê beledîya ra arêdîyenê. Wezîfedarê beledîya keye bi keye gêrenê û eşteyanê elektronîkî arêdanê, benê merkezêkê bellîkerdeyî de newe ra gurenenê. Şîrketê ke cîhazanê elektronîkî arêdanê zî kampanyayan virazenê û bi no hawa cîhazanê kehinan yê elektronîkî arê danê, benê newe ra gurenenê.

Cemîlê Seydayî, Fehmîyê Bîlalî û Şîyayîşê Binxetî

Xurşîd MÎRZENGÎ

Min çarine ra yewê hîkaya Cemîlê Seydayî, Şêx Evdirehîm û hevalanê îne, çend serrî verê cû bi nameyê "Firarên Binxeta Fransewî" keyepelê Amîdakurd de weşana. Par gama ke ez hameya welat, ez şîya dewa Bismîlî Selat ra geyraya, cayê ke roja 23.06.1937 de bîyene uca qewimîyaya. Min gelêke çî xwi hete nuştî. Ez ê qehremanan ser o gelêke çîyo newe musaya. Kitabê min bi nameyê corînî temam beno. Ena mîyante ra min henî licêyîcan, wayirê enê qehremanan, keyê Cemîlê Seydayî, yê Şêx Mîzbehê Keyê Bokarikî, yê Şêx Evdirehîmî û beganê Stewre dir zî suhbet kerd. Verî zî yew-di deyîrî mi dir bîbî, yew-diyê bînî zî min peyda kerdî.

Ena meselaya ke ez tîya qal kena û çend hîkayê bînî, Melayê Xalî mi rê vatî. Melayê Xalî zî nêweşxane de fekê Fehmîyê Bîlalî ra eşnawitê.

Melayî Xalî va, "Hîrê rocî badê vilabîyayîşê serewedartişê Şêx Seîd Efendî, Fehmîyê Bîlalî û Kazimê birayê ci, çek û rextê xwi girê danê, benê esparê estoranê xwi û resenê deşta Dîyarbekirî, dewa Kendeşî, keyê Mehmed Elîyê Fato. (Hema Şêx Seîd Efendî nêameyo girotiş.) Cemîlê Seydayî zî Kendeş de, keyê Mehmed Elîyê Fato de yo.

Uca nimacê şanî kenê, werdê xwi wenê, henkî nan û pêwerd kenê heqîbeyan, erzenê terkîyê estoran û benê espar. Verê xwi danê başûr, hetê Binxetî. Şefeqê sibay ra, hafê dewanê Bismilî de, resenê qeraxê çemê Dîcle. Çem werişto we, bîyo laserêko pêt. Her camêrd nêaftareno bido laserî ro. Awe zaf a, vîyer nêdana…

Fehmîyê Bîlalî Cemîlê Seydayî ra vano:

- Cemîl, hela bide çemî ro, vîyer dano nêdano?

Cemîlê Seydayî cewabê Fehmî Begî dano. Vano:

- Çî rê ez dana piro? Ez yewek a, şima didi yê. Ez awe de şirî, qedêna! Wa şima ra yew pirodo. Eke yew şiro, o bîn maneno.

Fehmî Beg bi Cemîlî huyeno. Heq dano vatişê ey û Kazimê birayê xwi ra vano:

- Haydê Kazo, ti qey çi yî? Ti sihêtîye bike!

Kazim goreyê tercubeyanê xwi yê verênan ra bi çimê bazarî awêno awa çemî ra. Awe lîşin a, çem hîra yo û awe pêlan yewbînî ser o qelebnena. Laser pêt û xidar o. Cayêke verê çiman ra vîyarneno û estorî rameno. Awe dana qirike, estor sereyê xwi keno berz û vîyareno ra, derbasê weverî beno. Fehmî û Cemîl zî estoranê xo ramenê mîyanê awa lîşine û cayo ke Kaz cira vîyarto, ê zî danê uca ro. Ê zî bi silametî vîyarenê ra. Dima ra Fehmî Beg û Cemîlê Seydayî bi yewbînî yarîyanê xwi kenê. Fehmî Cemîlî ra vano:

- Min va qey ez o to bixapênî, la ti nêxapîyayî.

Resenê Binxetî."

Melayê Xalî va, "Tîya de, Fehmî Begî bi fekê xwi ana va:

'Ma resay Binxetî, mîyanê Berrî. Vernîya ma de, qeraxê reyirî de, çend konê ereban singî çiknaybî. Ma zî veyşanîye ra bêpergal kewtê. Ma va, ma şirin mîyanê konan û werd biwerin. Wa estorê ma zî boya xwi bidê… Ma şîy. Ma silam da. Yîne zî silamê ma girot ra, hefsarê estoranê ma girot, girêday û ma zî vernîya konan de, serê kulaban de dayî roniştiş. Heya tîya ezet-îkramê yîne de qisur çinê bî…

Qey sîlehan û estoranê ma bala wayirê konan, erebê mazûvanê ma antbî! Mi dî bi erebkî yewbînî ra vanê, ma go werd verê yîne de ronin û werdî ser o înan bigîrin û girê bidin. Ma go tifingan û estoran înan ra bigîrin, înan teslîmê tirkan bikerin û dewlete ra mukafat bigîrin.

Cemîl û Kazim bi erebkî nêzanê. Hayîya înan feleka bêbexte ra çinî ya. Erebî bi kurmancî zanê. Min bi kirdkî Cemîlî ra va, ha ana vanê. Bi qestê destawe mesîne biwaze, yan nê bêbextî bena!...

Cemîl werişt we, mesîne waşte. Yîne ci rê mesîne arde. Cemîlî mesîne girote û tifingê xwi zî tedir girot. Mazûvanê ma, o ke egale sere ra bî, bi kurmanckî Cemîla ra va:

- Tifingê xwi rone. Merdim bi tifing nêşino destawe!

Cemîlî ci ra va:

- Ma hete edet o, ma licêyîc ê, ma tifingê xwi nênanê ro.

Tifing mil de, mesîne girote û mîyanê konan ra vecîya. Mesîne na ro, fişeke da xezîneya tifingî û va, kam xwi cayê xwi ra bileqno, ez o yê geber bikerî! Leze estoranê ma bîyarê! Yan nê, go gelêk mêrdimî bêrê kiştiş û zaf gunî birişîyo!

Erebî mecbûr mendî, estorê ma ardî.

Cemîlî pîlê înan ra va:

- Tewreyke nan zî bîyarê!

Tewreyê nanê ma zî ard. Cemîl verê tifingî yîne ser ra nêdano kişte. Ew ana vinderte, ez û Kazim bîy esparê estoran. Kazim senî bî espar, fişeke da xezîne û verê yê şa pîlê ereban, heya Cemîl zî bî espar. Kazim bi nê qaydeyî mend, heya ez û Cemîl ma kewtî dûrî. Cemîlî verê tifingî şa îne, heya Kazim zî hame resa ma."

www.arsivakurdi.org

Mewlidê Kirdî - IV (Ehmedê Xasî)

Eno Mebhesê Çinîbîyayîşê Eşyan û Sirrê Homa yo

'Ewwulî xellaqê kullê masiwa,
tim tenî bê, baş bizanê, bê newa.

Nê eno 'erd û enê 'ezmanî bî,
nê perîy û cinnî, nê însanî bî.

Nê enê rocî w' şewî, nê nizd û dûr,
nê zemanî, nê mekanî, bêfutûr.

Yanî, nê haca w' tîya, enka w' verî
qet çinî bî, hem çinîk ê, zey verî.

Lebelê fikr û teemmul qet meke!
Eqlê heywanî ebed ver pê meke!

Yo 'eqil kû eslê yê awe w' herrî.
Yo çi zano hukmê şahê ekberî!

Ger bipersê hikmetê Homay tera,
go bibo zey meşke perçe, ey bira!

Axirî qet yew bi 'eql û mahirî
nêrseno me'rîfetê yê qadirî.

Belkî ancax ehlê qelbê muhreqî,
yo bizano cuz'êke sirrê heqî.

Nêşkeno yo zî biko t'erîf hema
cewherê me'rîfetê xellaqê ma.

Çunkî heddê herf û sewtan qet nîyo,
sirrê xellaqê cîhan pê vacîyo!

Hem me'anîyyê di qelbê 'aşiqan
bêrê vatiş yê bi nutqe natiqan.

Çunkî herf û sewtî tim cihatî yê,
sirr û me'nay cîhetan ra xalî yê.

Hasilî qet eşkenê roşnê çira
hukmê rocî sist kero hukmê xwu ra?

'Eql û herf û sewtê ma zî yo qeder,
eşkenê sirran bi fek bîyarê teber.

Wazenê ger ma xelassîya temam,
vatişê ma, es-selatu wes-selam.

Transkrîbe: Roşan Lezgîn

SÛREYA FATÎHA

(Na sûre hewt ayetî ya, Meke de ameya war.)

Bi nameyê Homayê rehman[1] û rehîmî[2]

(2) Hemd rebê aleman Homayî rê yo; **(3)** O ke rehman û rehîm o **(4)** û wayîrê roja dînî[3] yo. **(5)** Ma tena To rê îbadet kenê û ardim wazenê. **(6)** Rayîrê rastî bimusne ma; rayîrê înanê ke To nîmet dayo înan, **(7)** neke rayîrê şaşbîyayan û ê ke Ti înan rê ameyê xezeb. (Amîn!)

[1] **Rehman:** Na dinya de rehma Ey heme mexlûqatî rê ya. Ê ke gureyenê û areqê xo rijnenê, heqê înan dano.

[2] **Rehîm:** Axret de tena bawermendan rê yeno rehme.

[3] **Roja dînî:** Roja hesabdîyayîşî, qîyamet o.

Çarnayox: Ahmed KIRKAN

Malmîsanij: "Şima Hezar Hebe Vejîn!"

Mamostayê ma; şaîr, nuştox, cigêrayox û ziwannas **Malmîsanij**î derheqê komela ma **Ziwan-Kom** û rojnameyê ma **Newepel**î de fikr û hîsê xo wina îfade kerdî:

"Kirmancî (zazayî) karê wendiş û nuştişê kirmanckî (zazakî) de erey mendî. Ez vana balê ma ewro kar bikî, ma hîna erey nêkewî. Nê serranê peyênan de nê warî de tayê xebatî bîy. Vejîyayîşê rojnameyê Newepelî mîyanê nê xebatan de çîyêko newe û muhîm o. Verê ke no rojname vejîyo zî min û çend embazan ma derheqê nê rojnameyî de qalî kerdbi. O wext zî mi vatbi, ziwanê kitab û kovaran tayê wendoxan rê giran yeno û tehemulê her kesî çin o ke nuşteyanê dergan yan zî giranan biwano. Naye ra, eke rojnameyek bi ziwanêkê asan û sadeyî vejîyo, do wendiş û nuştişê kirmanckî rê zaf faydeyê ey bibo. Nika, gama ke ez

vînena ke no rojname vejîyêno ez pê şa bena."

"Ziwan-Kom"o ke nê rojnameyî vejeno, layiqê pesênayîşî (goynayîşî) yo. Ez zana, karê heyetê weşanî, edîtoran û redaktorî asan nîyo. Seba ke nuştişê kirmanckîya standarde de, zaf nuştoxê ma hema xam î, karê Roşanî û Bîlalî hîna zor o. La wendişê çend hûmaranê Newepelî dima, ez vînena ke rojname baş redakte bîyo. Wendişê nê hûmaran dima hêvîyê mi vêşî benî.

Qicîya (domanîya) mi de, ma ke kincêk newe (cilêka newa) xo ra daynê, pîlanê ma vatêne "Ti hezar hebe bidirnî!" Ez zî vetoxanê Newepelî ra vana: Şima hezar hebe vejîn!"

Efsaneya Şarik û Şivanî

Wehdet SÎWANIJ

Goreyê efsane ra, Şariki (Şarê) û birayê xo Şivan deşta Dîyarbekirî de keyeyê yew axayî de şoneyî (şiwanîye) kenî. Way û bira her di pîya serê sibay ra pes benî çirênenî, êre de anî keye. Rojêk xanima axayî hela ke pesî çirknena (doşena) yew buya vaşê weşî şitî ra yena. Na rewşi yew mude dewam kena û xanima axayî rojêk bêrîye ra yena keye, vana, "Axa, şoneyî ha kamca de nê pesî çirênenî? Nê rojanê peyinan de hem şit zaf bîyo hem zî yew buya weş ha şitî ra yena."

Axa wexta tahmê şitî ra ewnêno, şaş maneno. Çunkî axa derdorê Dîyarbekirî zaf hewl şinasnen û no vaşo ke dewarê axayî werdo têna Kosipî de esto. Welakîn bi meşa dewarî Dîyarbekir ra hetanî Kosipî şayîş û ameyîş rayirê rojan o. Ama ê serê sibayî şinî çere êreyê yenî keye. Axa wexta na rewşi xanima xo ra vano, xanima axayî mat manena, bawer nêkena. Axa zî bawer nêkeno welakîn o zaf hewl zano ke no vaş bê Kosipî yewna ca de çinî yo.

Axa vano ez gerek nê sirrî eşkera bikero û rojêk înan taqîb keno. Serê sibayî Şarik û birayê xo pesî vecenî teber şinî kişta dewe. Ê bi pesî ra benî yew barsê hingan û verî xo danî Kosipî firenî. Axa peyra tera ewnîyeno ê firdanî şinî çiman ra vinî benî. Axa a roje heta şan o ca de vindeno. Hetê vakûr ra ewnîyeno. Hetê êreyî de hewna se barsê hingan têdima firenî yenî kişta dewe de nişenî. Û sey her roje yew pesî ra ver û yew zî dim ra, yenî keye. Ê axayî nêvînenî û axa zî kesî ra behs nêkeno.

Şan de axa xanima xo ra vano zewdayê mi hedre bikeri ez yew hewte rayir ra şina. Roja bîn axa zî rew ra warzeno estora xo hedre keno û heta kişta dewe înan taqîb keno. Wexta ê firenî şinî hetê vakûrî ra, axa zî verê estora xo dano hetê Kosipî.

Waye û bira bi pesî ra wexta serê Kosipî de nişenî, Şarik pesî heti de vindena û Şivan seleka xo geno şino çemê Mûradî ra awke kirîşeno lewê Kosipî. Goreyê efsane ra pê na awke warî Kosipî ser o yew ban verayştenî.

Şivan wexta awke ra yeno, kendalê Kosipî ya rastê axayî beno. Senî axayî vîneno seleka awke ca verdeno û hetê Şarike ra vazdano û mîyanî lemî de xo vin keno. Axa zî estora xo ê hetê ra ramenû. Senî vecîyeno warî ser, ewnîyeno ke Şarike ha pesî ver di deyiran reyde govend kay kena. Senî ke Şariki axayî vînena a zî vazdana mîyanî lemî de xo vin kena. Axa der-dorê Kosipî geyreno-nêgereno way û birayî ra yew eser nêvîneno.

Axa warî hetê başurê Kosipî ser o xirba banê nêmcetî vîneno. Goretê efsane ra, dîyesê (divar) banî pey kerre, qum û cis virazîyayo. Lewê Kospî de ne kerre, ne qum û ne zî cis esto. O malzeme pêro yewna ca ra kirêşîyayo. Axa pesê xo xo ver şaneno geno şino keye. Coka dewê ke ha mîyanî koyanê Sipî de, nê koyî ra vanî koyî Şarikî û her serre şinî a xirbe zîyaret kenî û qurbanan serbirnenî.

Desteştiş

Bedrîye TOPAÇ

Yew desto xirab dergê leşa kêynekê bî.

Zerrîya aye rut û rupal mende. Çimanê aye ra gonî ameye. Kêyneke bêveng berma, kes bi vengê aye nêhesya. Şima zî nêhesyayî. Tena aşme bi vengê aye hesya û asmên caverda, seba aye ameye rîye hardî. Aşme kêyneke girewte zereyê xo, dirbetê aye nimitî.

Wext vindert. Wext bêveng vindert. Ez şona…

Serran ra tepîya, duştê mi de peyê berê asinênî de vinetî ya. Porê xo yo kilmek û sîya, leşa xo ya zare û çimê xo yê sey şewe qet nêvurîyayê. Tena mîyane birûyanê aye de xetêka xorîne virazîyaya. Çimê aye sey mergî serdin ê. Çimanê aye de ez xo vînena, ez şima vînena. Ez vînena ke kamî destê xirabîye nayo leşa aye ra. Leşa mi lerza. Kamî ke huyayîşê aye rîyê aye ra tirawito, fekê mi ra vengê mi şîyo. Ez hîna sey aye zerrîya xo de sanikan kena weye, ez hîna sey aye dormeyê xo de dêsan virazena.

Wext vindert. Wext bêveng vinet. Ez şona…

Mi destê xo kerd derg ke a bêro zerrîya mi, ez aye rê bibî sitare. A destan ra tersena. Ez nîyadana, çimanê aye de adir vêşeno. La a merdî ya. Rîyê xo açarnena û hêdî-hêdî şona binê hardî. Domanîya mi şona û destê mi ra qet çîyê nîno. Qîyametê mi werzeno. Asmênê mi û hardê mi ca vurnenê ra. Estareyê mi deverdîyenê. Ruhê mi beno vîndî.

Wext vindert. Wext bêveng vindert. Ez şona…

Veng bide mi, veng bide domanîya mi. Herre ma rê bermena, hewrî ma rê bermenê, behr ma rê bermeno. Şima zî bibermenê, şima zî sîya girê bidênê. Domanîya mi ra, mi rê û şima rê tena mîyane birûyanê mi de xetêka xorîne menda.

Wext bêveng şono. Ez vineta. Çimê mi qayîte şima kenê…

www.arsivakurd.org

Kek Şefîq

Enwer YILMAZ

Dinya biveşayêne Şefîqî eleqedar nêkerdêne, xemê ey nêbi. Verê Ulî Camî de yew dezgeyê estbi, ser o çîyê sêmênî rotêne. Qijîya xo ra mi dîyo-nêdîyo Şefîq nê karî keno. Serre duyes aşmî verê camî de vindeno. Ne Newroz ne zî roşanan de dezgeyê xo qefilneno.

Belkî nêweş bikewtêne, îsrehet bikerdêne. Hende çikus bi ke kesî rê çîyêk îkram nêkerdêne. Mesela, cixara nêşimitêne la yowî cixara îkram bikerdêne şimitêne.

Nê nêzdîyan de semedo ke tayê hedîseyî virazîyayî, Dîyarbekir de heme dikanî gêrîyayî. Hema vaje kes akerde çin bî. Labelê Şefîq akerde bi.

Mi ewnîya Şefîq ha akerde, ez şîya verê ey. Mi va, Şefîq, wilay mîyanê nê terteleyî de yow molotof yan bombayê gazî erzeno to, cêr ra cor ti heme veşenî. Mi va, ez vana xo rê şo keye. Şefîqî va, nê bawo, kam qarişê mi beno?

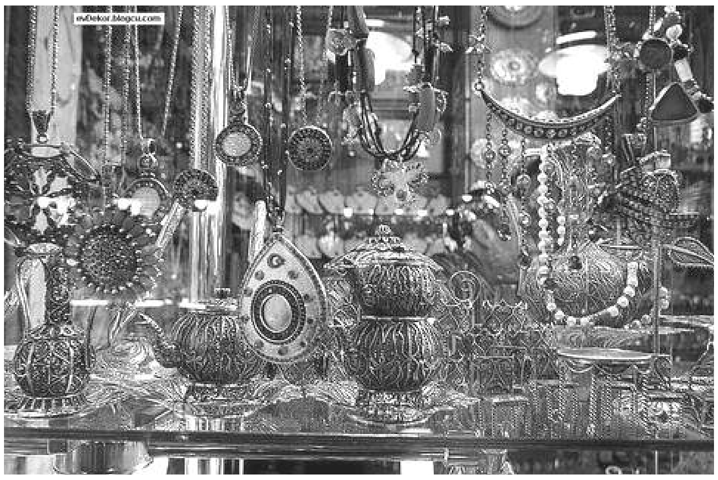

Di rojî vîyartîy, biney ortam bi nerm. Dikanî abîy. Mi xo bi xo va, no Şefîq yan merdimêko jêhatî yo yan zî tersek o. Mi va, ez yow yarî bikerî. Mi va, Şefîq, yow mesela esta, zaf muhîm a. Ez îta eşkera nêkena, bê ma şirin qewe.

Ma şî qewe, mi va, Şefîq, ez vizêr şîyêne keye. Kuçe de rastê çend xortan ameya. Mi ê xortan ra yew nas kerdêne. Destê înan de defterêk esbti. Lîsteya dikanê ke a roje akerde bîy, tede nuşte bîy. Wexto ke ez honyaya lîste ra ke nameyê to zî tede estbi!

Şefîq tersa, recefîya. Mi va, bawer bike, ez vizêr ra nat ha xebetîyena ke nameyê to sîl bikerî. Şefîqî ra sowt birîya. Qewecî ra awe waşte, awa xo şimite. Va, qey Homayî, ti înan ra vajî, wa nameyê mi sîl bikerê. Şefîq vejîya şi. Dezgeyê xo top kerd. Û rayîrê keyeyî girewt.

Kamî persê Şefîqî kerdêne, mi vatêne, belkî nêweş o. Mi raşta mesela kesî ra qal nêkerdêne. Roja hîrêyine ez û çend umbazî ma şîy keyeyê Şefîqî. Mi va, kek Şefîq, wilay zaf zor bi la ma gureyê to hel kerd. Şefîq cayê xo ra pera, erzîya ma, yow bi yow lewî nay ma ra. Ca de pereyî vetîy day lajê xo. Şi ma rê şîrane ard. Ez vana, Şefîqî emrê xo de kesî rê şîrane îkram nêkerdo.

Roja bîne ame dezgeyê xo akerd. Ez ge-ge şina verê ey de ronişena. Mi rê çay îkram keno. Û hertim mi rê teşekur keno.

Camîya Girde ya Dîyarbekirî

Mistefa ŞAHÎN

Camîya girde ya Dîyarbekirî, camîya tewr girde ya Kurdîstanî ya. destpêk de awanîya camî hetê kamî ra û key ameya viraştiş, nêno zanayene. Camî mîyanê bedenê Dîyarbekirî de ya.

Dîyarbekir, cayêko tarîxî yo. Medenîyetê ke tîya de ronîyayê bi rêze nê yê: hurî-mîtanî, asurî, aramî, îskîdî, medî, persî. Merdim şikêno vajo, mîmarîya Dîyarbekirî tena aîdê yew medenîyetî nîya. Badê nînan zî Dîyarbekir destê makedonan, helen-bîzansan, aqqoyunîyan, selçuqî û osmanîyan de mendo. Her kesî goreyê xo çîyê xo dima verdayo û sembolê xo îlawe kerdê. Hetê başûrê bajarî 2500 serran ra ver virazîyayo. Goreyê texmînê zanayan, awanîya camîya girde û bedenê Dîyarbekirî pîya awan bîyê. Viraştişê qismanî camî, sey yewbînan nîyê, cîya yê. Coka mimarîya camî zî komplîke ya.

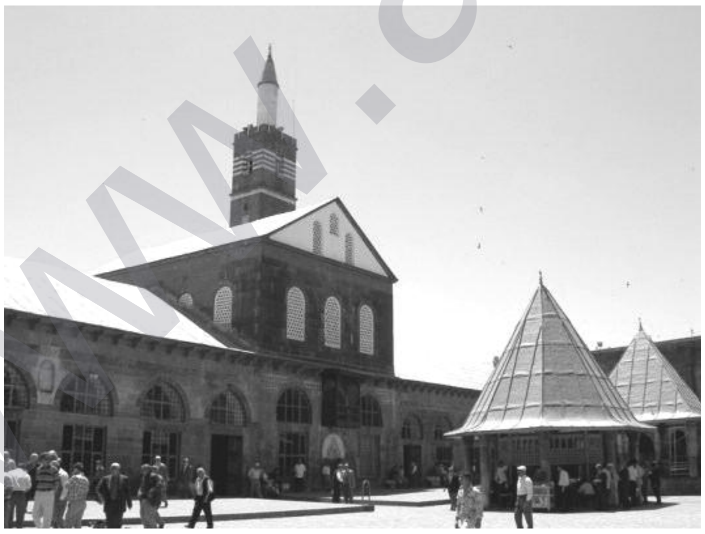

Verê îslamîye camî dêr bîyo. Nameyê xo "Mar Toma" yan zî "Saint Toma" bîyo. Badê ke bajar keweno destê musulmanan nameyê awanî vurnenê, kenê "Camî Kebîr".

Hîrê berê camî estê. Dêsê camî bi kerranê sîyayan yê Qerejdaxî virazîyayê. Tayê kemerê sipî, seba nexşan mîyanê dêsî de ameyê cakerdene.

Hewşê camî de mermer ra saeta tîjî esta. Çiranikê awa serbanî zî mîyanê hewşî de yê. Camî qisim bi qisim a. Hetê başûrî seba mezhebê henefîyan hetê vakurî zî seba mezhebê şafiîyan cayê îbadetî yo. Şafiî û henefî cîya-cîya îbadetê xo kenê. Mîyanê îbadetxaneyanê musluman de yew cayo winasî çin o. Yew ca de di îbadetxaneyê pêrabesteyî û di mezhebê yew dînî la cîya îbadet kenê! Tîya Dîyarbekir o.

Hetê çepî verê berê pîlî de kitabxane esto. Hetê rojawanî de medresa esta.

Vanê hetanî serra 770an musluman û xirîstîyanan pîya na camî de îbadet kerdo.

Serra 1115 de Dîyarbekir de erd lerzayo. Nê erdlerzî de 200 estunî, tayê kember û qubeyî rijîyayê. Muslumanê Dîyarbekirî na camî sey Heremê Şerîfî vînenê.

Ewropa Kurmanckî ya!

Murad CANŞAD

Etîmolojî îlmêk o. Mana û tarîxê çekuyan ser o vindeno. Ma bivajê, yew çekuye key û senî vejîyaya meydan, çime û manaya xo çi ya, çi merhaleyan ra vîyarta, şekl û manaya xo senî vurîyaya ûsn.

Ez wazena etîmolojîya yew çekuye ser o bivinda. Na çeku bi kirdaskî (kurmanckî) ya!

Wa hebêk havilê mi kirdaskî rê bibo! Ma a zî ziwanê ma nîyo? Kirdaskî de vanê "Ma em hevalê hev in!"

Şima zanê çekuya "kurd" ma hemîne rê sey şemsîya ya. Binê na şemsîye de kirmancî (zazayî) estê, kirdasî (kurmancî) estê, soran û goranî estê… Kesê ke "kurd" vanê û her çî kenê kirdas û kirdaskî, şima goş înan ra mekewê!

Ancî şima zanê, binê na şemsîya de her kes eynî nîyo. Ziwanê xo cîya yo, îtîqadê xo cîya yo, kulturê xo cîya yo…

Mîsalen, kulturê kirmancan kulturê dewan o, heyatê xo mîyanê dewe, gome û wareyî de vîyareno. Bax û bostan û hêga û xotara **(*)** xo ser o yo.

Kulturê kirdasan de cayê koçberîye û cayê mêşna muhîm o. Xeylê eşîrê kirdasan kewtê mêşnayanê xo dima, mabênê Gola Wanî û Gola Urmîye ra, xeylê cayan ro vila bîyê. Tirkmenîstan, Gurcîstan, Armenîstan, Anadolî… Giran-giran vila bîyê tabî. Xususîyetê mêşna ra yo! Bimbareke nêeşkena gamêk de koyan bierza xo ra pey! Çi rind ke giran-giran vila bîya. Tirkî espar bîyî, şopêk de xo resna bi berê Vîyana, se bî? Ancî peyser agêrayî ameyî!

Kirmancî qet vila nêbîyê qey? Ê zî vila bîyê. Hetê Sêwasî ser şîyê, hetê Qayserî, Aksaray, Gimgim û Qersî ser şîyê. La tim û tim çimê xo dewan de bîyo. Yan dewî erînayê/girewtê yan zî newe ra dewî awan kerdê, tede ca bîyê. Ucayan de zî mabênê dewe, gome û wareyî de şîyê ameyê. Armenî ke qir bîy, xeylê dewê armenîyan înan rê mendê. Dorûverê xo de wina bîyê wayîrê hêz û quwetî ke çimê dewlete înan ra tersayo; Qoçgirî, Dêrsim, Herbê Şêx Seîdî, Pêçar, Modan û Sason de gamêk rew ra sereyê înan pelixnayo.

Ez abigêrî etîmolojî û çekuya xo ser.

Kirdasanê ma ra eşîrêk koyanê Culemêrgî ra mêşnayî şanayê xo ver, ko bi ko gêrayê. Şîyê ha şîyê! Şîyê rastê welatêk ameyê.

Rastê welatêk ameyê la welat qet nêmendo welatê kurdan. Hewteyî vîyartê, mengî vîyartê; rojêk çimê xo ginayo bi rojî. Hewrî zeleqîyayê rîyê asmênî ra mendê! Guvv-guvva vayî qet kêmî nêbena. Hewr û va, hewr û va…

Kirdasê ma şaş bîyê mendê, vato "Errrik! Ev çi ye? Timûtim ewr û ba ye!"

Naye ser o, nameyê ê welatî bîyo "Ewrûba", dima vurîyayo bîyo "Ewropa".

Ya, çekuya "Ewropa" eslen kirdaskî ya!

Nameyê na qita kirdasan nayo pira!

(*) Xotare (m): Dewanê kirmancan de erazîyê dormeyê dewe mîyanê dewijan de parekerde yo. Tapuyê xo çin o, ci rê "xotare" vanê. Her keye vaşê xotara xo çîneno, velg û kolîyanê ci birneno.

www.arsivakurd.org

NEWEPEL

rojnameyo kulturî yo 15 roje

16-31 gulane 2011 Hûmare: 5 Vaya / Fîyat: 1 TL

Dil, Sanat ve Kültür Derneği adına imtiyaz sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü: Bilal Zilan

Yayın Kurulu: Sait Aydoğmuş, Ahmet Kasımoğlu, Neymetullah Gündüz, Hasan Çakır

Editörler: Roşan Lezgin, Bilal Zilan

Redaktör: Roşan Lezgin

Adres: Lise cd. 2.sk. Adalet apt. No:3 Yenişehir / Diyarbakır Tel: (0 412) 223 03 69 newepel@hotmail.com

Baskı: Furkan Matbaası, Lise cd. Yenişehir / Diyarbakır

MEŞO

Ez to ra musena,
Tengîye de rîyê xo asmên ra çarnayîşî.
Ez to ra musena,
Teynayîye de zafbîyayîşî.
Nika ti şona û bermena.
Bê, meşo, meberme.
Çimê mi to rê benê waye.
Ez to rê kemeran ra dinya virazena.
Ez to rê şilîye ra behrî virazena.
Ez to rê awa Munzurî ra asmênî virazena.
Bê, meşo, meberme.
To vatêne bê hêvî nêbena.
Hêvî huyayîşê to yo rind o.
Hêvî barkerdîşê bermeyê to yo.
Hêvî perê xalxaloke de ebi to bîyayîş o.
Bê, meşo, bê, mi zî berê.
Peşmerîyayîşê zerrîya min o peyîn,
Rîyê to de huyayîşo verên bo.
Bê, ti meşo,
Bê, pîya şime...

Bedrîye TOPAÇ

Eke Laptopê To Hîy Bibo Ti Se Kenî?

Laptopê to hîy bibo, eke ti tavilê tayê tedbîran nêgêrê, beno ke ti nêşikî reyêna cîhazê xo bigurenî. Eke ti rastê çîyêkê winasî bibê ganî ti nê tedbîran bigêrê:

Senî ke cîhaz hîy bibo, ganî derhal ti fîşa elektrîkî û pîlê cîhazî vejê. Dima cîhazê xo meqlub rone ke awa acêr benesilîyo. Komputera xo çend rojî wina meqlub verde ke wa awe tam mîyan ra vejîyo.

Nêbo ke ti bi makîneyê ziwakerdişê porî cîhazê xo ziwa bikerî. Beno ke zerar bido tora elektrîkê cîhazî. Badê ke to bawer kerd cîhazê to ziwa bîyo, verî pîlê ey pirode. Eke cîhaz şuxulîya, demeyêk wa bişuxulîyo, dima bigîre. Ney eke nêşuxulîya, na rey fîşa elektrîkî biceribne. Eke hewêna nêşuxulîya, cîhazê xo bibere tamîrkarî het.

Eke çîyê şîraneyî yê sey kola, qehwe yan awa meyweyan birijîyo komputere ser, badê mudaxeleyê destpêkê, ganî meheqeq ti cîhazê xo biberê servîsê teknîkî het.

Kirdkî de Yewna Kitab:
Mêrdeyê Şewe

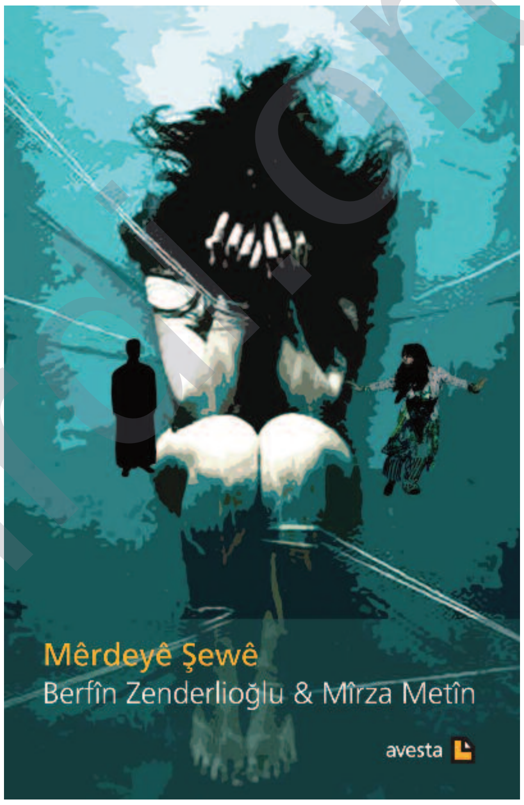

Kunyeya kitabî: Berfîn Zenderlioglu & Mîrza Metîn, Mêrdeyê Şewe, Kurmanckî ra çarnayîş: Roşan Lezgîn, Weşanên Avesta, İstanbul, 2011, 52 + 52 = 104 rîpelî

No kitab yew kayê tîyatroyî ya, kurmanckî û kirdkîya kayî têreyra tede ca girewto. Kaykerdoxanê tîyatroyî Berfîn Zenderlîoglu û Mîrza Metînî bi kurmanckî nuşto. Roşan Lezgînî zî çarnayo kirdkî ser.

No kay rexnekerdişê zîhnîyetê mêrdeyîye ser o ceribnayîşêk o. No awir xo bi travmaya cematkî ya cinîyan nawneno. Kêmaneya mêrdeyan seba cinîyan bena tecrîdêko derûnî (psîkolojîkî), zîhnî û fîzîkî ke gonîya înan misneno. Dewlete û cemato ke hertim awiranê xo merdimî ser o çarnenê, goşdarî û destdergîye kenê, bîyê mekanîzmayêka zordestî û tersnayîşî û cinî eştê serê sergoyî, uca sey "Mêrdeyê Şewe" ameyo nîşan dayene.

Kay, bi elementanê derûnî û îronîkan hetê camêrdan ra dorpêçkerdişê cinîyan nawneno ke merdiman reyêna na mesela ser o hîşyar bikero.

Mesajê kayî no yo: "Cu kayêk nîyo, wina sey kayêk mewnêne cuye ra û mevîyarêne. Mebêne temaşekarê cuye."

No kay, reya verêne roja 03 nîsane 2009 de Îstanbul de hetê DestAR-Theatre ra ame kay kerdene. Beşdarê hîrê festîvalan bi. Pêro 50 rey ame nîşan dayene. Cornuşteyê tirkî ame kar ardene. Reya verêne bi hawayêko resmî Tîyatroyê Dewlete yê Wanî de ame kay kerdene. Hewteyo ke vîyart, Dîyarbekir de Merkezê Kulturî yê Cegerxwînî de ame kay kerdene. Homa bikero ke rojêk kirdkîya ey zî kay bibo.

NAMEYÊ VILAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

binevşok (Motkan)
gulmenşag (Govdere)
menewşe (Gêl)
menoşe (Pîran)
mamûşage (Darahênî)
menişe (Gêzîn)
menîşe (Mamaxatûn)
menşage (Pali)

Kurmanckî: binefş, binevş
Sorankî: binewşe, wenewşe
Gorankî: benoş, benûş, wenewişe, wenoşe
Tirkî: yabani menekşe
Latînkî: Viola sylvestris

NAMEYÊ HEYWANAN

Amedekar: Roşan Lezgîn

Not: Nameyê makî (bi tirkî: dişil) bi (m), nameyê nêrî (bi tirkî: eril) bi (n) îşaret bîyê.

bize (m)

kelce (n)

bizêk (n), bizêke (m)